

СХВАЛЕНО

Вченою радою КНЗ КОР
«Київський обласний інститут
післядипломної освіти
педагогічних кадрів»
(протокол від 22 грудня 2025 р. №10)

ЗАТВЕРДЖЕНО

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ВЧИТЕЛІВ МИСТЕЦТВА, МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА,
ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА,
ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «МИСТЕЦТВО»
(очно-заочна форма навчання)**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма розроблена на основі Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12.10.2022 року № 904, та відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 29 серпня 2024 року № 1225.

Освітня програма враховує положення Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898, Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 800.

Сучасний учитель предметів мистецької освітньої галузі закладу освіти має бути готовим до роботи за державними освітніми стандартами в контексті реформування системи освіти, у тому числі виконання заходів щодо реалізації євроінтеграційних процесів у галузі освіти, інклюзивного підходу, посилення ролі цифрових технологій в організації освітнього процесу та активного використання технологій дистанційного навчання.

Мета освітньої Програми: професійний розвиток учителів (викладачів) предметів мистецької освітньої галузі відповідно до державної політики в галузі освіти, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей учителів закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) необхідних для організації навчання, виховання та розвитку учнів відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року №988-р., та на основі Державного стандарту початкової освіти, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року №87, Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898,

Основні завдання Програми:

- забезпечити розвиток загальних і професійних компетентностей учителів закладів загальної середньої освіти;
- поглибити й розширити знання вчителів закладів загальної середньої освіти з теорії і практики навчання, що забезпечує якісні зміни в організації освітнього процесу та створює передумови для інноваційних перетворень у сучасній шкільній системі;
- активізувати розвиток значущих професійних якостей учителів закладів загальної середньої освіти;
- удосконалити вміння вчителів закладів загальної середньої освіти відповідно до основних напрямів державної політики, її європейського вектора розвитку;
- поглибити й розширити теоретичні знання з фахових і психолого-педагогічних дисциплін.

Особливості організації освітнього процесу за освітньою програмою

Вивчення деяких питань модулів, окремих тем, послідовність вивчення, загальна кількість годин на вивчення тем можуть бути зміненими, окремі питання тем програми можуть бути перенесені в інші теми в залежності від загальної концепції робочої програми навчання.

Очікувані результати навчання можуть різнитися залежно від кваліфікаційної категорії та педагогічного досвіду слухачів.

Теоретична складова освітньої програми може бути реалізованою через лекції / відеолекції / вебіари / відеоконференції тощо. Практична складова – через практикуми / навчальні тренінги / семінари / майстер-класи тощо.

Навчальні заняття в синхронному режимі при дистанційній формі навчання проводяться з використанням спеціального програмного забезпечення для проведення

вебконференцій з обов'язковою участю слухачів. Інші види занять в асинхронному режимі проводяться в різних форматах.

Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу:

- **для очного навчання:** мультимедійний проектор; ноутбук, фліпчарт, персональні комп'ютери, навчальні матеріали, інтерактивна дошка, сучасне програмне забезпечення, спеціалізоване програмне забезпечення для інтерактивної дошки; швидкісний інтернет-канал для використання під час занять відповідних онлайнресурсів;
- **для дистанційного навчання:** комп'ютерна техніка (комп'ютер, вебкамера, мікрофон або ноутбук), доступ до швидкісного інтернету, дистанційна платформа суб'єкта підвищення кваліфікації, програмне забезпечення для проведення відеоконференцій.

Загальні очікувані результати охоплюють:

Знання й розуміння:

- сучасних тенденцій розвитку освіти загалом;
- нормативно-правових основ, законодавчих актів у сфері початкової та базової середньої освіти;
- сутності Концепції Нової української школи;
- сутності основних ідей, принципів побудови Державного стандарту початкової освіти, Державного стандарту базової середньої освіти, Державного стандарту повної загальної освіти;
- структури та змісту типової освітньої програми та освітньої програми закладу освіти, типового навчального плану та робочого навчального плану, модельної навчальної програми та навчальної програми;
- планування освітньої діяльності в закладі загальної середньої освіти;
- академічної свободи вчителя в організації освітнього процесу.

Уміння:

- організувати освітній процес відповідно до вимог законодавства;
- визначати предметний зміст і послідовність його опрацювання з урахуванням вимог Державного стандарту початкової освіти та Державного стандарту базової середньої освіти, типових освітніх програм початкової школи, типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти (освітніх програм, укладених науковими установами, іншими суб'єктами освітньої діяльності, що затверджені у відповідному порядку), модельних навчальних програм, попередніх результатів навчання учнів, їхніх освітніх потреб;
- формувати в учнів ключові компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей;
- використовувати модельну навчальну програму для розроблення навчальної програми;
- ефективно взаємодіяти й працювати в команді.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- готовність до реалізації сучасних цілей освіти;
- професійна мобільність та гнучкість;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- відданість ідеї щодо значущої участі в освітньому процесі всіх учнів;
- просування національно-патріотичних та демократичних цінностей (патріотизм, відповідальність за долю держави, повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність).

Розробник освітньої програми	Ковальова Світлана Василівна , доцент кафедри суспільно-гуманітарної освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», кандидат педагогічних наук; Чебан Альона Дмитрівна , методист відділу загальної середньої освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради
-------------------------------------	--

	«Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»
Найменування освітньої програми	Освітня програма підвищення кваліфікації вчителів (викладачів) мистецтва, музичного мистецтва, образотворчого мистецтва, інтегрованого курсу «Мистецтво»
Мета програми	Формування, розвиток професійних компетентностей
Цільова аудиторія за спеціальністю або за посадою педагогічного працівника	Учителі (викладачі) предметів мистецької освітньої галузі: учителі мистецтва, учителі музичного мистецтва, учителі образотворчого мистецтва, учителі інтегрованого курсу «Мистецтво»
Напрямок освітньої програми	Професійна компетентність вчителя (викладача) предметів мистецької освітньої
Обсяг (тривалість), що встановлюється в годинах та/або кредитах ЄКТС	4 кредити ЄКТС / 120 год (72 години – аудиторні, 48 години – керована самостійна робота)
Форма підвищення кваліфікації	Очно-заочна
Вид підвищення кваліфікації	Навчання за освітньою програмою підвищення кваліфікації
Перелік компетентностей, що вдосконалюються	Загальні компетентності: ЗК.01, ЗК.02, ЗК.03, ЗК.04, ЗК.05 Професійні компетентності: А1 Нормативно-правова компетентність (А1.1, А1.2, А1.3); А2 Компетентність стратегічного управління закладом освіти (А2.1, А2.2, А2.3, А2.4, А2.5, А2.6, А2.7); А3 Компетентність стратегічного управління персоналом (А3.1, А3.2, А3.3, А3.4, А3.5); Б1 Компетентність забезпечення якості освітньої діяльності та функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти (Б1.1, Б1.2, Б1.3, Б1.4); Б2 Компетентність організації діяльності закладу освіти на засадах зовнішньої системи забезпечення якості освіти (Б2.1, Б2.2, Б2.3); В1 Лідерська компетентність (В1.1, В1.2, В1.3, В1.4); В2 Емоційно-етична компетентність (В2.1, В2.2, В2.3); В3 Компетентність педагогічного, соціального та мережевого партнерства (В3.1, В3.2, В3.3, В3.4); Г1 Здоров'язбережувальна компетентність (Г1.1, Г1.2, Г1.3, Г1.4, Г1.5, Г1.6); Г2 Інклюзивна компетентність (Г2.1, Г2.2); Г3 Проектувальна компетентність (Г3.1); Д1 Інноваційна компетентність (Д1.1); Д2 Здатність до навчання впродовж життя (Д2.1, Д2.2); Д3 Інформаційно-цифрова компетентність (Д3.1, Д3.2, Д3.3)

Очікувані результати	Удосконалення загальних та професійних компетентностей
Строки виконання програми	Календарний рік
Місце виконання освітньої програми	Комунальний навчальний заклад Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» (вул. Ярослава Мудрого, 37, м. Біла Церква, 09107)
Вартість надання освітньої послуги	Собівартість обраховується в залежності від наповнення груп згідно з вимогами чинного законодавства
Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Свідоцтво про підвищення кваліфікації
Забезпечення розміщення освітньої програми на сайті	сайт: https://www.kristti.com.ua/

Зміст освітньої програми

№ з/п	Назва та зміст навчального модуля	Всього годин	Аудиторні			Самостійна робота
			Лекції	Семінари	Практичні	
Модуль I. Соціально-гуманітарний. Модернізація системи освіти в контексті викликів XXI століття		4	4	–	–	6
1.1	Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу	2	2	–	–	
1.2	Педагогічні погляди українського народу на виховання, роль народної педагогіки в розбудові національної школи	2	2	–	–	
Модуль II. Професійний. Професійний розвиток педагогічних працівників в умовах реформування освіти		14	–	–	14	12
2.1	Профільна середня освіта: концептуальні засади для Нової української школи	2	–	–	2	
2.2	Спецкурс «Психологічна підтримка учасників освітнього процесу»	6	–	–	6	
2.3	Спецкурс «Інклюзивна освіта: теорія і практика»	6	–	–	6	
Модуль III. Фаховий. Організація освітнього процесу вчителів (викладачів) предметів мистецької освітньої галузі		46	–	–	46	20
Інваріантна частина		32	–	–	32	
3.1	Нормативно-правове, навчально-методичне забезпечення предметів мистецької освітньої галузі в контексті реалізації Державних стандартів у	4	–	–	4	

	закладах загальної середньої освіти					
3.2	Особливості реалізації модельних навчальних програм із предметів мистецької освітньої галузі	4	–	–	4	
3.3	Сучасні підходи до викладання предметів мистецької освітньої галузі в Новій українській школі	4	–	–	4	
3.4	Художньо-педагогічна драматургія інтегрованих уроків мистецтва	4	–	–	4	
3.5	Художньо-педагогічні технології в інтегрованому курсі «Мистецтво»	4	–	–	4	
3.6	Компетентнісний потенціал мистецької освітньої галузі у формуванні ключових компетентностей і наскрізних умінь особистості	4	–	–	4	
3.7	Ефективні інструменти та практики оцінювання результатів навчальних досягнень учнів з предметів мистецької освітньої галузі	6	–	–	6	
3.8	Діджиталізація освіти: основи цифрової грамотності	4	–	–	4	
3.9	ШІ на допомогу педагогу: кейси застосування	4	–	–	4	
3.10	Цифрові технології для ефективного формування оцінювання результатів навчальних досягнень в мистецькій діяльності учнів	4	–	–	4	
Варіативна частина		4	–	–	4	
3.11	Організація вокально-хорової роботи у викладанні музичного мистецтва	2	–	–	2	
3.12	Аналіз-інтерпретація художнього образу в мистецтві	2	–	–	2	
Модуль IV. Діагностико-аналітичний		8	2	–	6	10
4.1	Настановче заняття. Вхідне діагностування	2	2	–	–	
4.2	Тематична дискусія	2	–	–	4	
4.3	Захист випускних робіт	2				
4.4	Вихідне діагностування	2	–	–	2	
Усього: 120 годин		72	6	–	40	48

Модуль I. Соціально-гуманітарний. Модернізація системи освіти в контексті викликів XXI століття

1.1. Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу

Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу: огляд класичних та сучасних підходів. Аналіз програм та національних стратегій розвитку людського капіталу європейських країн та України. Переваги та обмеження у розумінні ролі освіти в процесі формуванні людського капіталу. Розгляд перспектив розвитку освіти та її впливу на людський капітал у майбутньому. Реалізація інноваційного освітнього проекту на всеукраїнському рівні за темою «Модель національного освітнього технопарку з підвищення якості освіти у викликах воєнного / повоєнного часу».

1.2. Педагогічні погляди українського народу на виховання, роль народної педагогіки в розбудові національної школи

У лекції висвітленні погляди народної педагогіки на роль формування особистості. Розкрито етапи розвитку народної педагогіки та набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури суспільних взаємин, формування у молоді розвиненої духовності, фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, правової, трудової культури.

Розглянуто ідеальний варіант сучасної педагогіки, що базується на інтеграції народної педагогіки, етнопедагогіки та педагогічної науки загалом, а також передової практики навчання й виховання дітей у сім'ї. Надано приклади використання накопиченого українським народом досвіду у вихованні підростаючого покоління. Наголошено, що актуальним є зараз виховання повноцінної, національно свідомої особистості з почуттям власної гідності, з високими моральними якостями, яка вивчає національні ідеали, традиції, звичаї, обряди українського народу.

Відмічено, що нові вимоги, які ставить сучасне суспільство перед школою, зобов'язують учителів вивчати педагогічну спадщину, втілюючи в загальну практику провідні ідеї народної педагогіки.

Очікувані результати за модулем 1

Знання й розуміння:

- сутності людського капіталу та його впливу на соціально-економічний розвиток;
- ролі освіти у формуванні кваліфікаційного потенціалу суспільства та індивідуального розвитку кожної особистості;
- впливу освіти на здоров'я, економічний розвиток, соціальну стабільність та культурні процеси;
- суті наступних методологічних принципів виховання: природовідповідності, культуровідповідності та народності;
- способів забезпечення якості іншомовної освіти та рівного доступу до неї;
- цифрових технологій та електронних освітніх ресурсів для навчання учнів іноземної мови;
- сутності української національної ідеї;
- ролі духовно-морального фактору та духовної свідомості в справі становлення національної ідентичності, мотивації багатьох поколінь українців до захисту своєї України.

Уміння:

- аналізувати взаємозв'язок між рівнем освіти нації та її економічними показниками;
- синтезувати інформацію щодо ефективних підходів до розвитку освіти для забезпечення сталого розвитку суспільства;
- створювати стратегії та програми розвитку освіти з урахуванням потреб сучасного ринку праці та соціокультурних вимог;
- використовувати нові досягнення в психології чи фізіології для поліпшення результативності роботи.
- ефективно використовувати можливості цифрових технологій;
- використовувати у практичній діяльності сучасні тенденції викладання й навчання в закладах освіти з урахуванням упровадження дистанційного навчання;
- використовувати нетрадиційні форми уроків для підвищення мотивації учнів до вивчення іноземної мови;
- чітко і переконливо висловлювати думки про історичні аспекти національної ідентичності та ефективно обмінюватися інформацією з іншими.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- підтримка принципу доступності освіти для всіх шарів суспільства, незалежно від соціального статусу чи матеріального стану;
- готовність до впровадження нових методів та технологій у освітній процес для підвищення ефективності освіти;
- усвідомлення важливості знань як основного ресурсу для розвитку суспільства та самореалізації особистості;
- усвідомлення власної ролі у формуванні та розвитку людського капіталу як ключового чинника сталого розвитку суспільства;
- усвідомлення об'єктивної необхідності впровадження інновацій в освітньому процесі при виникненні нових наукових знань у психології, фізіології, антропології;

- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- постійне вдосконалення мотиваційних стратегій залучення учнів до вивчення іноземних мов;
- усвідомлення ролі вчителя як фасилітатора освітнього процесу;
- усвідомлення своєї національної ідентичності, але при цьому відкритість для самокритики й вільність від націоналістичних уявлень.

Модуль II. Професійний. Професійний розвиток педагогічних працівників в умовах реформування освіти

2.1. Профільна середня освіта: концептуальні засади для Нової української школи

Тема 1. Профільна освіта в контексті реалізації Державного стандарту Нової української школи

Роль профільної освіти у впровадженні індивідуалізованого підходу до навчання. Переваги і виклики індивідуалізації навчання в контексті профільної освіти. Роль вчителя у підтримці індивідуалізації та диференціації навчання в рамках профільної освіти. Організація профільного навчання – невід’ємна складова регіональної Стратегії розвитку освіти громади. Концептуальні засади профільної середньої освіти. Моделі організації профільної освіти в Новій українській школі. Академічні і професійні ліцеї. Реалізації профільного навчання в закладах середньої освіти академічного спрямування. Профільна освіта як засіб підготовки до майбутньої кар’єри учнів. Ефективність профільної освіти у підготовці учнів до сучасних викликів та можливостей.

Тема 2. Особливості навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» в профільній школі

Роль і значення інтегрованого курсу "Мистецтво" в профільній школі. Методи і стратегії навчання інтегрованого курсу "Мистецтво" в профільній освіті. Диференціація навчальних програм в старшій школі. Особливості навчання інтегрованого курсу

«Мистецтво» на профільному рівні. Програмно-методичне, навчально-методичне і дидактичне забезпечення профільного навчання інтегрованого курсу «Мистецтво». Особливості викладання інтегрованого курсу "Мистецтво" в профільній школі. Взаємозв'язок між інтегрованим курсом "Мистецтво" та іншими предметами в профільній освіті. Роль вчителя мистецтва в профільній школі та його підготовка для викладання інтегрованого курсу "Мистецтво". Виклики та перспективи навчання інтегрованого курсу "Мистецтво" в профільній школі.

Тема 3. Організація допрофільної підготовки учнів в базовій школі

Мета, завдання і зміст допрофільної підготовки. Основні принципи допрофільної підготовки. Структура допрофільної підготовки і форми її реалізації. Етапи проведення допрофільної підготовки. Напрями роботи з допрофільної підготовки: інформаційний, психологічний, діяльнісний. Організаційні моделі здійснення допрофільної підготовки.

2.2. Психологічна підтримка учасників освітнього процесу.

Поняття безпечного і здорового освітнього середовища. Причини недостатнього рівня розбудови безпечного і здорового освітнього середовища в сучасних освітніх закладах. Указ Президента України Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у Новій українській школі. Цілі, завдання, очікувані результати реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища. Умови розбудови безпечного і здорового освітнього середовища. Особливості спілкування дорослих, що актуалізують агресивну поведінку учнів. Спілкування як фактор психопрофілактики агресивної поведінки учнівської молоді. Організаційні аспекти протидії булінгу в закладі освіти.

Підходи до реагування на наслідки надзвичайних ситуацій. Основні принципи надання психосоціальної допомоги. Ресурсність, модель подолання стресу М. Лаада (BASIC PH). Емоційні порушення в дітей різних вікових категорій, вплив стресу на успішність навчання

учнів. Шляхи відновлення ресурсного стану в умовах війни. Збереження психологічного здоров'я під час самоізоляції, дієві техніки самопомоги. Особливості зниження рівня тривожності в учнів.

Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка: зміст понять. Надзвичайні ситуації. Благополуччя людини. Взаємозв'язок проблем психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в надзвичайних ситуаціях. Визначення понять «стрес», «життестійкість». Забезпечення необхідних умов для подолання гострої реакції психіки людини на стрес. Опановування прийомами, які сприяють управлінню стресом та відновленню емоційної рівноваги в надзвичайних ситуаціях. Стратегії подолання стресу.

2.3. Інклюзивна освіта: теорія і практика

Тема 1. Організація інклюзивного освітнього середовища: алгоритм дій закладу освіти

Принципи та практичні аспекти створення інклюзивного освітнього середовища в закладах освіти. Ідентифікація потреб учнів з особливими освітніми потребами, розробка індивідуальної програми розвитку, індивідуальних навчальних планів. Підтримка педагогів у розвитку адаптивних методик навчання, а також створення безбар'єрного фізичного та соціального середовища. Розвиток рівності, толерантності та розуміння різноманітності серед учнів, сприяння їхньому повноцінному включенню в суспільство. Організація професійного розвитку педагогічного колективу з питань інклюзивної освіти, сприяння співпраці з батьками учнів з особливими освітніми потребами, упровадження системи моніторингу та оцінювання ефективності інклюзивного середовища.

Тема 2. Психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами

Роль та функції психологів та педагогів у створенні сприятливого середовища для навчання та розвитку кожного учня, незалежно від його особливостей. Методи та стратегії психолого-педагогічного супроводу, спрямовані на індивідуалізацію освітнього процесу, підтримку соціально-емоційного розвитку учнів, а також виявлення та вирішення можливих труднощів. Взаємодія з батьками учнів та іншими учасниками освітнього процесу з метою підтримки та співпраці у створенні ефективного інклюзивного середовища. Кращі практики та інноваційні підходи до психолого-педагогічного супроводу, спрямовані на забезпечення успішного навчання та розвитку всіх дітей.

Аналіз концепційного та теоретичного базису психолого-педагогічного супроводу інклюзивного навчання, зокрема використання теорій розвитку, психології виховання та соціальної педагогіки. Адаптаційні стратегії та індивідуальний підхід до кожного учня з урахуванням його потреб, можливостей та особливостей. Взаємодія психологів, педагогів та інших спеціалістів у сфері освіти для ефективного розвитку інклюзивних практик та спільного розв'язання проблем.

Тема 3. Урахування вікових та індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами в освітньому процесі

Вплив вікових особливостей на навчання та розвиток дітей із різними видами особливих освітніх потреб, включаючи інтелектуальні, фізичні, емоційно-психологічні та соціальні аспекти. Індивідуальні особливості кожного учня: ступінь функціональних можливостей, стиль навчання, інтереси та потреби, а також специфічні особливості, пов'язані з конкретними освітніми труднощами. Стратегії та методики адаптації освітнього процесу до врахування цих особливостей із метою забезпечення успішного навчання та розвитку кожного учня. Співпраця між педагогами, психологами, батьками та іншими учасниками освітнього процесу у створенні індивідуалізованих підходів до навчання та підтримки дітей з особливими освітніми потребами. Аналіз теоретичних підходів до вивчення вікових та індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами: теорія розвитку, психологія виховання та специфічні теорії, пов'язані з особливими видами порушень розвитку. Сучасні підходи та методики, спрямовані на індивідуалізацію освітнього процесу з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей з особливими

освітніми потребами: диференціація завдань, використання різноманітних методів навчання та оцінювання. Практичні приклади та рекомендації щодо врахування вікових та індивідуальних особливостей у процесі планування та виконання навчальних програм для дітей із різними видами особливих освітніх потреб. Інноваційні підходи у сфері освіти, спрямовані на максимальне врахування потреб та індивідуальних особливостей кожного учня.

Очікувані результати за інваріантною складовою модуля 2

Знання й розуміння:

- основних принципів та підходів до побудови індивідуальної програми професійного розвитку вчителя;
- складових професійної компетентності педагога;
- вимог та особливостей професійного розвитку педагогічних працівників в контексті НУШ;
- взаємозв'язку між основними принципами Нової української школи та потребами сучасного суспільства;
- ролі педагога як каталізатора особистісного розвитку учня в умовах нової парадигми освіти;
- психологічних основ емоційно-вольової саморегуляції;
- сутності критеріїв та індикаторів в оцінюванні якості педагогічної діяльності;
- взаємозв'язку між виконанням критеріїв та досягненням освітніх цілей та завдань;
- сучасних тенденцій розвитку освіти.

Уміння:

- аналізувати власний досвід, навички та потреби для визначення пріоритетів у професійному розвитку;
- розробляти стратегії та дії для досягнення поставлених цілей;
- застосовувати психологічні методи та техніки саморегуляції: керувати диханням, тонуєм м'язів, техніки заземлення, постукування; трансформувати тривожні думки та самостійно знижувати стан внутрішньої тривоги;
- планувати свій професійний розвиток, враховуючи вимоги НУШ та потреби власної педагогічної практики;
- упроваджувати засоби самовдосконалення та підвищення кваліфікації для постійного професійного зростання;
- аналізувати педагогічну діяльність із використанням різних критеріїв та індикаторів якості освіти;
- організовувати освітній процес відповідно до компетентнісного підходу.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- позитивне ставлення до постійного вдосконалення своєї професійної компетентності;
- усвідомлення відповідальності за власний професійний розвиток;
- взаємодія з усіма учасниками освітнього процесу, гнучкість і адаптивність;
- готовність до впровадження нових педагогічних ідей та технологій для покращення власної професійної діяльності;
- здатність об'єктивно оцінювати власну педагогічну діяльність та готовність до безперервного професійного розвитку;
- важливість власного професійного розвитку для реалізації освітніх стандартів;
- готовність до впровадження нових підходів та технологій у роботу на основі результатів оцінювання.

Модуль III. Фаховий. Організація освітнього процесу вчителів (викладачів) предметів мистецької освітньої галузі

Інваріантна частина модуля

3.1. Нормативно-правове, навчально-методичне забезпечення предметів

мистецької освітньої галузі в контексті реалізації Державних стандартів у закладах загальної середньої освіти

Законодавство в галузі освіти. Мета й ключові компоненти Концепції Нової української школи. Цілісне бачення реформи «Нова українська школа». Державні стандарти початкової та базової середньої освіти. Мистецька освітня галузь у Новій українській школі: мета, її реалізація в освітньому процесі, компетентнісний потенціал, специфіка опанування учнями / ученицями базових знань із мистецтва; вимоги до обов'язкових результатів навчання. Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти. Освітня програма закладу: структура та зміст. Річний навчальний план. та конкретні результати навчання. Наступність у досягненні очікуваних результатів мистецької освітньої галузі між ланками та циклами освіти.

3.2. Особливості реалізації модельних навчальних програм із предметів мистецької освітньої галузі

Особливості структури й змісту освітніх програм з предметів мистецької освітньої галузі. Модельні навчальні програми мистецької освітньої галузі. Зміст та види мистецької освітньої діяльності учнів. Академічна свобода вчителя. Розроблення навчальної програми на основі модельної навчальної програми та планування занять на її основі. Конструктор уроків.

3.3. Сучасні підходи до викладання предметів мистецької освітньої галузі в Новій українській школі

Реалізація особисто орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходу в навчанні учнів засобами мистецтва.

Реалізація інтегративного підходу в навчанні учнів мистецтву. Специфіка реалізації інтегративного підходу в навчанні учнів мистецтву в 1-2 та 3-4 класах. Інтегрований курс. Інтегрований урок. Види інтеграції: вертикальна, горизонтальна, тематична, інтеграція способу дій.

Принципи навчання мистецтва: діалогічності, фасилітації, культуровідповідності, полікультурності, рефлексивності, зв'язку освіти з життям, художньо-творчої індивідуалізації, інтегративності, креативності, активності, емоційної насиченості.

3.4. Художньо-педагогічна драматургія інтегрованих уроків мистецтва

Емоційна й естетична специфіка педагогіки мистецтва в організації мистецької діяльності. Типи й жанри уроків мистецтва. Особливості організації та модель інтегрованого уроку мистецтва. Орієнтовний план художньо-педагогічної драматургії інтегрованого уроку мистецтва (інтродукція, зав'язка, кульмінація, розв'язка, кода). Творчий характер мистецького процесу. Взаємозв'язок між музичним і образотворчим компонентом у структурі уроку. Аналогії між видами мистецтва з урахуванням специфіки художньої мови кожного.

3.5. Художньо-педагогічні технології в інтегрованому курсі «Мистецтво» та інноваційні методики НУШ

Поняття художньо-педагогічної технології в мистецькій освіті. Інтерактивні технології – фундамент викладання мистецтва. Проблемно-евристичні художньо- педагогічні технології. Інтерактивні художньо-педагогічні технології. Цілісність мистецької діяльності. Ігрові художньо-педагогічні технології. Сузестивні та терапевтичні художньо-педагогічні технології. Здоров'язбережувальні музикотерапевтичні технології.

Технології, які застосовуються в НУШ (проблемне навчання, кооперативне навчання, проєктне навчання, технології розвитку критичного мислення, технології розвитку креативного мислення тощо). Огляд та аналіз кращих практик вітчизняного та міжнародного досвіду в контексті організації освітнього процесу.

3.6. Компетентнісний потенціал мистецької освітньої галузі у формуванні ключових компетентностей і наскрізних умінь особистості

Універсальні можливості мистецької освітньої галузі в розвитку особистості. Реалізація ключових компетентностей та наскрізних умінь у процесі вивчення предметів мистецької галузі. Компетентнісний потенціал мистецької освітньої галузі. Особливості формування в учнів ключових компетентності та наскрізних умінь засобами мистецької освіти.

3.7. Ефективні інструменти та практики оцінювання результатів навчальних досягнень учнів із предметів мистецької освітньої галузі

Оцінювання та оцінка. Принципи оцінювання. Механізми забезпечення академічної доброчесності під час оцінювання результатів навчання учнів. Функції та форми оцінювання. Об'єкти оцінювання. Основні види оцінювання. Критерії та шкали (підходи) оцінювання. Орієнтовна рамка оцінювання навчальних досягнень учнів.

Сутність формувального оцінювання. Методи отримання вчителем зворотного зв'язку щодо сприймання та розуміння учнями навчального матеріалу. Педагогічні техніки, методи й прийоми формувального оцінювання, інструменти (паперові, цифрові тощо) здійснення.

Самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів. Оцінювання результату й процесу групової форми діяльності (парна, командна тощо).

3.8. Діджиталізація освіти: основи цифрової грамотності

Що таке цифрова грамотність і чому вона важлива? Визначення поняття, складові цифрової грамотності. Роль цифрової грамотності у сучасному світі. Розвиток цифрової грамотності в контексті мистецької освіти: навички роботи з різноманітними цифровими інструментами. Розуміння принципів роботи цифрових технологій.

3.9. ІІІ на допомогу педагогу: кейси застосування

Що таке педагогічний ІІІ? Визначення, основні функції та можливості. Переваги та виклики використання ІІІ в освіті. Аналіз переваг для педагогів та учнів, а також потенційних проблем і ризиків. Етичні аспекти застосування ІІІ в освіті. Принципи відповідального використання ІІІ, захист даних учнів, уникнення упередженості.

3.10. Цифрові технології для ефективного формувального оцінювання результатів навчання в мистецькій діяльності учнів

Сервіси формувального оцінювання. Анонімне оцінювання. Типи тестування. Отримання відповідей від учнів. Інтерактивне тестування.

Очікувані результати за інваріантною складовою модуля 3

Знання й розуміння:

- нормативно-правових основ, законодавчих актів у сфері загальної мистецької освіти;
- сутності й змісту мистецької освітньої галузі Державних стандартів початкової, базової середньої, повної загальної освіти (відповідно до фаху здобувача / здобувачки освіти): мети та компетентнісного потенціалу; основних груп обов'язкових результатів навчання учнів в освітній галузі; загальної характеристики базових знань;
- особливостей викладання предметів мистецької освітньої галузі на засадах концепції «Нова українська школа»;
- методів і прийомів для організації різних видів оцінювання, розвитку в учнів здатності до самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання.

Уміння:

- організувати освітній процес відповідно до вимог законодавства;
- організувати педагогічну діяльність на засадах сучасних підходів до навчання в Новій українській школі;
- визначати предметний зміст і послідовність його опрацювання з урахуванням вимог Державного стандарту базової середньої освіти, модельних навчальних програм, попередніх результатів навчання учнів, їх освітніх потреб;
- проектувати навчальні заняття на основі навчальних програм, затверджених педагогічною радою закладу освіти, календарного планування;
- розвивати в учнів ключові компетентності та наскрізні вміння, спільні для всіх компетентностей; формувати готовність до їх застосування в навчальних та життєвих

ситуаціях;

- прогнозувати ефективність застосування елементів формуального оцінювання у педагогічній діяльності та здійснювати різні види оцінювання результатів навчання учнів (формувальне, поточне, підсумкове).

Диспозиції (цінності, ставлення):

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- власного професійного розвитку педагога в умовах змін системи освіти та законодавчого забезпечення; визначення відповідності професійних компетентностей чинним вимогам;
- формування здорового способу життя на ціннісній основі;
- планування освітньої діяльності, самостійної розробки дидактичних матеріалів; формування умов досягнення успішного результату практичної діяльності, виховання ціннісного ставлення до особистісних здобутків навчання;
- просування національно-патріотичних та демократичних цінностей (патріотизм, готовність стати на захист України, відповідальність за долю держави, повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність);
- готовність до партнерської взаємодії та співпраці з суб'єктами освітнього процесу.

Варіативна частина модуля

3.11. Організація вокально-хорової роботи у викладанні музичного мистецтва

Тема 1. Методичні рекомендації щодо організації роботи вокально-хорових колективів

Вокально-хорова робота в закладах освіти, завдання та зміст. Характерні особливості організації вокально-хорового колективу. Кількісний склад, умови створення та вимоги до керівника вокально-хорового колективу.

Тема 2. Вокально-хорова робота в процесі інтеграції

Головні завдання вокально-хорової роботи з дітьми шкільного віку. Особливості проведення вокально-хорової роботи з учнями початкової та основної школи. Наслідувальний спів. Інструментальний супровід при роботі над піснею. Етапи виконання роботи при розучуванні пісні.

Тема 3. Вокально-хорова робота з різновіковими категоріями учнів закладу середньої освіти

Методи роботи у вокально-хоровому колективі. Формування та розвиток співацьких навичок. Регістри та вокальна позиція. Робота над розучуванням вокального твору. Методично-дидактичні аспекти вокально-хорової роботи. Методика розучування пісні з учнями початкової школи. Методика роботи над вокальним твором з учнями старшої школи. Гігієна та охорона дитячого голосу.

3.12. Аналіз та інтерпретація художнього образу в мистецтві

Тема 1. Сприймання та інтерпретація мистецтва як змістова лінія в інтегрованому курсі «Мистецтво» в Новій українській школі

Сприймання мистецтва як виду мистецької діяльності на уроках інтегрованого курсу «Мистецтво» та пізнанні художньої картини світу. Духовно-ціннісний потенціал мистецтва в реалізації змістової лінії. Особливості емоційного сприймання творів музичного й образотворчого мистецтва. Загальновизнані типи інтерпретації (виконавська, вербальна, наукова та звичайна) художніх творів різних видів мистецтва. Зміст понять:

«аналіз» «інтерпретація», «художня інтерпретація», «художньо-педагогічна інтерпретація» «художня інтерпретація творів мистецтв». Художня інтерпретація як творчий процес. Мистецько-інтерпретаційна компетентність учителя мистецтва в організації мистецького сприймання учнів. Від сприймання мистецького образу до мистецької компетентності учня.

Тема 2. Аналіз та інтерпретація художнього образу в музичному й образотворчому

мистецтві

Поняття художній образ», «музичний образ» «художній образ в мистецтві», «мистецький образ». Специфіка художньої форми в мистецтві. Особистісно значущі смисли співзвучності духовного світу особистості, її художньо-естетичного досвіду з ціннісним смислом мистецького образу. Засоби музичної й художньої виразності мистецького образу. Етапи сприймання художнього образу на уроках інтегрованого курсу

«Мистецтво». План-аналіз сприймання музичного й образотворчого образу мистецтва. Інтерпретація засобів музичної й художньої виразності. Інтегровані зв'язки у сприйманні музичного й художнього образу. Ціннісне ставлення до мистецького твору в системі розвитку наскрізних умінь учнів у НУШ.

Тема 3. Методи сприймання, аналізу та інтерпретації художнього образу мистецького твору на уроках мистецтва

Інтерпретація творів мистецтва як важливий чинник образотворення в художньо-практичній діяльності учнів. Класифікація методів сприймання мистецького образу. Метод роздумів про музику. Метод створення композицій. Метод музичного узагальнення. Метод створення художнього контексту. Метод моделювання художньо-творчого процесу. Метод інтонаційно-стильового осягнення музики. Метод художньо-педагогічного аналізу. Метод співпереживання. Метод порівняння мистецького образу. Фасилітована дискусія. Метод діалогової взаємодії.

Запитання для самостійної роботи

1. Як сучасна мистецька освіта впливає на формування людського капіталу в контексті викликів ХХІ століття та національної стратегії розвитку України?
2. Яку роль відіграє українська народна педагогіка в розбудові сучасної національної школи та як її ідеї інтегруються в актуальну практику виховання?
3. Окресліть переваги та виклики індивідуалізації навчання в рамках профільної середньої освіти для учнів академічних та професійних ліцеїв.
4. У чому полягає специфіка викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» в профільній школі порівняно з базовою школою?
5. Охарактеризуйте модель подолання стресу «BASIC PH» та поясніть її значення для відновлення ресурсного стану учасників освітнього процесу в умовах війни.
6. Які основні кроки передбачає алгоритм дій закладу освіти для ідентифікації потреб учнів з ООП та розробки їхньої індивідуальної програми розвитку?
7. Яким чином Типова освітня програма та Державний стандарт базової середньої освіти визначають обов'язкові результати навчання в мистецькій освітній галузі?
8. Проаналізуйте різні види інтеграції на уроках мистецтва (вертикальна, горизонтальна, тематична, інтеграція способу дій) та їхній вплив на засвоєння матеріалу.
9. Які цифрові технології та інструменти є найбільш ефективними для проведення формувального оцінювання результатів мистецької діяльності учнів?
10. Опишіть структуру інтегрованого уроку мистецтва через призму драматургії (інтродукція, зав'язка, кульмінація, розв'язка, coda).

Рекомендовані джерела

1. Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment. Companion volume with new descriptors. URL: www.coe.int/lang-cefr
2. Андрющенко О.О. Сутність феномену «рефлексивні вміння педагога». *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. Вип. 51 (104). С. 67-73.
3. Аристова Л.С. Проектна діяльність на уроках музики. *Мистецтво та освіта*. 2016. № 3, С. 17-19.
4. Аристова Л.С. Реалізація змістової лінії «Сприймання та інтерпретація мистецтва» в курсі «Мистецтво. 1 клас». *Мистецтво та освіта*. 2018. № 3 (89), С. 11-14.
5. Бех І.Д. Рефлексія у духовному «Я» особистості. *Рідна школа*. 2011. № 8-9. С.11-14.

6. Бівол О.С. Проблемно-пошукові методи навчання на уроках у початкових класах як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів. *Таврійський вісник освіти*. 2012. № 3 (39), С. 103-107.
7. Богосвятська А., Кудрик Л. Комунікативна компетентність педагога-коуча. *Зарубіжна література в школах України*. 2020. № 4, С. 12-17.
8. Взаємодія у школі: 6 прикладів змін через партнерство. Посібник МОН України URL: https://38d34c07-6455-4caa-9ab77d37e22181e3.filesusr.com/ugd/417f51_002e0e562bd04458b040e24238550_cd8.pdf
9. Використання Kahoot у навчально-виховному процесі: веб-сайт. URL: <https://bit.ly/3Vmanig>
10. Вовк Л., Шатайло Н. Інтерпретація творів мистецтва як важливий чинник образотворення в художньо-практичній діяльності учнів. *Мистецтво та освіта*. 2014. № 4 (74), С. 17–21.
11. Волошенюк О.В., Чорний О. В. Методика формування умінь з медіаграмотності на заняттях з інтегрованого курсу «Мистецтво» в НУШ : навчально-методичний посібник. Київ: Академія української преси, Центр Вільної Преси, 2020. 54 с.
12. Вороніна Г.Л. Трикутник партнерства: педагоги – батьки – діти. Харків : Основа, 2007. 302 с.
13. Вукіна Н.В., Дементієвська Н.П., Сущенко І.М. Критичне мислення: як цьому навчати: наук.-метод. посібник / за наук. ред. О.І. Пометун. Харків, 2007. 190 с.
14. Гайдамака О.В. Вивчення предметів художньо-естетичного циклу в школі: методичні рекомендації. *Мистецтво та освіта*. 2017. № 3 (85), С. 48–52.
15. Гайдамака О.В. Пріоритети початкової загальної мистецької освіти. *Мистецтво та освіта*. 2018. № 1 (87), С. 10–13.
16. Галузяк В.М. Рефлексія у структурі особистісно-професійної зрілості вчителя. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2008. №4, С. 17-25.
17. Гловацький С.В. Уроки інтегрованого курсу «Мистецтво». 2 клас: навчально-методичний посібник. Черкаси: КНЗ «ЧОПООП ЧОР», 2020. 104 с.
18. Гловацький С.В. Уроки інтегрованого курсу «Мистецтво». 3 клас: навчально-методичний посібник. Черкаси: КНЗ «ЧОПООП ЧОР», 2021. 111 с.

19. Гловацький С.В. Уроки інтегрованого курсу «Мистецтво». 4 клас: навчально-методичний посібник. Черкаси: КНЗ «ЧОПОПП ЧОР», 2022. 106 с
20. Глузман О.В. Базові компетентності: сутність та значення в життєвому успіху особистості. *Педагогіка і психологія : Вісник НАПН України*. 2009. № 2 (63), С. 51-60.
21. Державний стандарт базової загальної освіти : Постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
22. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 3-тє вид., випр. Київ : Академвидав, 2015. 304 с.
23. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укладач Н.П. Наволокова. Харків : ВГ «Основа», 2009. 176 с.
24. Європейське мовне портфоліо : методичний посібник. URL: <http://surl.li/eakzd>
25. Євтух М.Б., Пінковська Е.А., Черкашина Т.В. Методики особистісно-професійного самовдосконалення суб'єкта педагогічної діяльності на засадах самопізнання : навч.- метод. посібник для педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А., 2015. 400 с.
26. Євтух М.Б., Черкашина Т.В. Педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення : підручник. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А., 2017. 348 с.
27. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення викладання, оцінювання. URL: <https://lenvit.ucoz.ua/ZER.pdf>
28. Зеленська Л.Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). *Молодь і ринок*. 2021. № 9(195), С. 16-20.
29. Зеленська Л.Д. Модерація як форма реалізації супервізії в НУШ. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г.С. Сковороди. 2021. Т. 2, С. 95- 98.
30. Ілліна О.В. Проблема вмінь, необхідних для організаторської діяльності вчителя, в історії педагогічної думки. *Вісник Житомирського державного педагогічного університету*. 2018. № 24, С. 63-66.
31. Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти: керівництво для тренерів: навч.-метод. посібник. Київ, 2018. 174 с.
32. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посібник / авт.-укл.: О. Пометун, Л. Пироженко. Київ : АПН, 2002. 136 с.
33. Ісаєва Г. Метод проєктів – ефективна технологія навчання. Підручник для директора. 2005. №9-10, С.4-10.
34. Калініна Л.М. Реформування освіти в Чеській республіці. Вересень. 2013. № 1-2 (62-63), С. 10-24.
35. Книш І.В. Кліпове мислення як норма та прояв геніальності. Нові виміри духовності на початку XXI століття : матеріали VI Міжнародної on-line конференції (24-25 травня 2018 року, Сумський державний університет) / за ред. проф. І.П. Мозгового. 2018. С. 48- 49.
36. Коберник О.М. Проєктивна педагогіка і національна школа. *Шлях освіти*. 2006. № 7, С. 7-9.
37. Кобинець Я. Підходи Нової української школи, або Шлях до дитячого серця. URL: <https://bit.ly/3Fjy05x>. (дата звернення: 30.11.2022).
38. Ковальова С. Комплекс та особливості інтонацій мистецтв. ІНФОРМАЦІЙНО–МЕТОДИЧНИЙ ЗБІРНИК. 2020. № 12(235), С. 21-23.
39. Ковальова С.В. Вчимося сприймати архітектурне мистецтво : навчально-методичний посібник. Біла Церква, 2015. 320 с.

40. Ковальова С.В. Дидактична модель формування предметних компетентностей засобами музичного мистецтва. Проблеми підготовки сучасного вчителя : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2013. Вип. 8. Ч. 1, С. 57-64.
41. Ковальова С.В. Інноваційні художньо-педагогічні технології у практиці викладання шкільних мистецьких дисциплін: науково-методичний посібник / за ред. С.В. Ковальнової. Біла Церква : КОПОПК, 2014. 160 с.
42. Ковальова С.В. Концептуальні основи інтеграції мистецької освіти. Проблеми підготовки сучасного вчителя : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2012. Вип. 5. Ч. 2, С. 47-56.
43. Ковальова С.В. Музикотерапія у збереженні психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій. Психологічне здоров'я персоналу організацій в умовах пандемії COVID-19: проблеми та технології забезпечення: тези XIV Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції з організаційної та економічної психології (21 травня 2020 року) / за наук. ред. С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки, Н.М. Бендерець, А.М. Шевченко, О.В. Креденцер. Біла Церква, 2020. С. 93-99.
44. Ковальова С.В. Музично-психологічні та музично-ритмічні витоки логоритміки. Інформаційно-методичний збірник : спеціалізоване педагогічне видання департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації та Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів». 2021. № 6 (248), С. 8-42.
45. Ковальова С.В. Народне і професійне музичне мистецтво Київщини у ХІХ-ХХ століттях : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Виховання дітей та учнівської молоді в контексті сучасних соціокультурних викликів». 2022. С.33-35
46. Ковальова С.В. Основи матеріальної культури : питання та відповіді: навчальний посібник. Ч.1. Умань : Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2012. 150 с.
47. Ковальова С.В. Основи матеріальної культури : питання та відповіді : навчальний посібник. Ч.2. Умань : Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2013. 275 с.
48. Ковальова С.В. Основи матеріальної культури : питання та відповіді : навчальний посібник. Ч.3. Умань : Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2013. 204 с.
49. Ковальова С.В. Принципи навчання мистецтва в закладах загальної середньої освіти. Інформаційно-методичний збірник : спеціалізоване педагогічне видання департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації та Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів». 2021. № 4 (246), 34-42.
50. Ковальова С.В. ПРОГРАМА тренінгу для вчителів музичного та образотворчого мистецтва, які викладатимуть інтегрований курс “Мистецтво” за принципами Нової української школи в початкових класах закладів загальної середньої освіти. Біла Церква: КНЗ КОР “КОПОПК”, 2020. 18 с.
51. Ковальова С.В. Психолого-педагогічні умови розвитку музичного сприймання учнів як складової змістової лінії “Сприймання та інтерпретація мистецтва” на уроках музичного мистецтва . Інформаційно-методичний збірник : спеціалізоване педагогічне видання департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації та Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів». 2022. № 3 (257), С. 4-19.
52. Ковальова С.В. Реалізація художньо-практичної змістової лінії у процесі вокально- хорової роботи над піснею на уроках музичного мистецтва у закладах загальної середньої освіти. Інформаційно-методичний збірник : спеціалізоване педагогічне видання департаменту освіти і науки Київської обласної державної

адміністрації та Комунального

- навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів». 2022. № 1-2 (255-256), С. 4-15.
53. Ковальова С.В. Спеціальні методи музичного навчання у реалізації нового змісту шкільної мистецької освіти в початковій та основній школі. ІНФОРМАЦІЙНО–МЕТОДИЧНИЙ ЗБІРНИК. 2020. № 5(235), С. 56-70.
54. Ковальова С.В. Упровадження інтегрованих курсів "Мистецтво", "Художня культура" у загальноосвітніх навчальних закладах. Мистецтво та освіта. 2009. № 2, С. 7- 12.
55. Ковальова С.В. Філософія сучасної мистецької освіти як концептуальна основа мистецької освітньої галузі. Інформаційно-методичний збірник : спеціалізоване педагогічне видання департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації та Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів». 2021. № 11, С. 49-62.
56. Ковальова С.В. Цифрова компетентність вчителя мистецтва як умова професійного розвитку в системі післядипломної освіти : матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Регіональні культурні, мистецькі та освітні практики» (27-28 квітня 2022 року). 2022. С.36-40
57. Комаровська О.А. Інтеграція мистецтв у вихованні талантів. Обдарована дитина. 2005. № 8, С. 38–47.
58. Комаровська О.А. Мистецька освіта: глибина й багатогранність. Мистецтво та освіта. 2016. № 2, С. 6–9.
59. Кондратова Л.Г. Електронні підручники та інформаційні технології на уроках музики. Мистецтво та освіта. 2016. № 2, С. 10–14.
60. Конституція України. Основний закон. Київ, 1996. URL: <https://bit.ly/3W15vu3>
61. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : Розпорядження КМУ від 14.12.2016 № 988-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p>